

In de hal van het Joke Smit College in Amsterdam loop je zo de oertijd binnen. Maar de schilderijen uit 1926 moeten nodig gerestaureerd worden. Tekenleraar Dicky van der Zalm zet zich daarvoor in. Met crowdfunding. BERNICE CRIJNS

Eigenlijk vielen de dieren en planten uit de oertijd nauwelijks op. Ook ik, nota bene docent tekenen en kunstbeschouwing, liep er gewoon langs zonder ze echt op te merken. De hal was altijd donker. Op een gegeven moment gingen we er andere lampen op. Dat was het begin. De diplodocus, de dimetrodon en de andere dieren werden opeens zichtbaar. Vooral de ouders van onze leerlingen reageerden enthousiast. De schoolleiding zag in dat de schilderijen bijzonder zijn. Afgelopen jaar is de school gerenoveerd en onze oertijd kon niet achterblijven. We besloten de doeken te restaureren. Ik werd er door mijn achtergrond als kunsthistoricus de coördinator van.'

Aan het woord is Dicky van der Zalm. Het Joke Smit College in Amsterdam is een gemeentelijk monument uit 1926 in de stijl van de Amsterdamse School. De wanden van de hal zijn gevuld met dinosaurussen, uitgestorven bomen en andere dieren en planten uit de prehistorie. Punaises houden tegenwoordig de gescheurde doeken bijeen. Ze moeten gerepareerd, verstevigd en schoongemaakt worden. Maar veel geld voor een restauratie heeft het College niet. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed adviseerde de school in de zoektocht naar financiering en bracht in samenwerking met het Stedelijk Museum kennis in tijdens een proefrestauratie. Naar aanleiding hiervan publiceerde de dienst op www.monumenten.nl adviezen over het financieren van restauraties van interieurschilderingen in particulier bezit. Want het bijzondere is dat het Joke Smit College voor het herstel van zijn oertijd crowdfunding inzet.

Wie heeft de doeken geschilderd?

'Dat is Maria Hubrecht, een bijzonder mens met weinig schilderervaring. Zij begon in 1926 op zestig-jarige leeftijd aan deze klus. Ze kwam uit een welgestelde familie, hoefde niet te werken en bracht veel tijd door bij haar vriendin in Oslo. Daar mocht ze in 1924 een klaslokaal beschilderen met een voorstelling over het ontstaan van de wereld. Het effect op de leerlingen bleek groot. Deze Noorse ervaring inspireerde Hubrecht om de wandbespanningen voor onze school te schilderen, toen nog het Gemeentelijk Lyceum voor Meisjes. Ze begaf zich in kringen die zich inzetten voor feminisme en vrouwenkiesrecht. De zes doeken moesten dan ook onze schoolmeisjes vormen. Hubrecht beschilderde 65 vierkante meter, met de geologische tijdperken van het cambrium tot en met het krijt. Ze heeft er een paar jaar over gedaan, bestudeerde in heel Europa fossielen en skeletten en liet wetenschappers haar voorstellingen op juistheid controleren. Onze hal geeft dus een goed beeld van de kennis van toen. Voor de restauratie moet er nu twee ton op tafel komen.'

Hoe gaat u dat financieren?

'De gemeente dacht met ons mee en verleende 33.000 euro subsidie. Dat was genoeg voor een proef. Zo is het eerste doek, *Devoon*, prachtig gerestaureerd. Nu zoeken we financiering voor de volgende bespanning, *Perm*. Omdat de school geen ervaring had met fondsenwerving huurden we iemand in om te onderzoeken wie onze mogelijke subsidiegevers zijn. Het bleek voor sommige fondsen een nadeel te zijn dat onze oertijd niet publiekelijk toegankelijk is. Daar

Crowdfunding voor dinosaurussen

GELD VOOR

De oertijd is aan herstel toe

Tussen de schilderijen van de oertijd in de hal van het voormalige Lyceum voor Meisjes in Amsterdam is tekenleraar

uit 1926

DE OERTIJD

Een restaurator repareert een scheur in het doek 'Devoon'

Dicky van der Zalm (midden) in gesprek met twee restauratoren

brachten we meteen verandering in. Elke laatste vrijdagmiddag van de maand kan iedereen nu een kijkje komen nemen. Het fonds aan schrijven heeft succes. Het Prins Bernhard Cultuurfonds geeft tienduizend euro voor *Perm* en verdubbelt dat bedrag als we nog eens tienduizend binnenhalen met crowdfunding.'

Hoe doet u dat?

'Paul Spies maakt deel uit van ons comité van aanbeveling. Hij is directeur van het Amsterdam Museum en zat een paar jaar geleden achter de succesvolle wervingsactie voor de restauratie van een van Nederlands grootste schilderijen, *De intocht van Napoleon te Amsterdam*. Met crowdfunding. Iedereen kon geld storten voor een specifiek persoon op dat schilderij. Spies raadde ons aan niet te wachten op fondsen, maar zelf gefaseerd te beginnen. We volgen nu nauwgezet het voorbeeld van de Napoleon-actie. Via internet kunnen mensen donateur worden van een stukje oertijdschildering, een dier of een plant. Zo betaal je voor het herstel van jouw brachiosaurus of eospermatopteris textilia.'

Loopt het goed?

'We hielden een reünie voor het oude lyceum. Een reünist was zo gegrepen door de uitleg en de kundigheid van restaurator Astrid van den Berg dat zij vijfduizend euro doneerde. Van zo'n bedrag ben je gewoon beduusd. Heel bijzonder. Vanwege het succes komt er nog een reünie, maar dan voor oud-personeel en oud-leerlingen van het Joke Smit College. Het is belangrijk dat je creatief blijft. Zo zijn we in gesprek met het Max Euwe Centrum om in het najaar op school een schaaktoernooi te houden. Dan is het negentig jaar

'Zo betaal je voor het herstel van jouw brachiosaurus'

geleden dat Euwe wereldkampioen werd. De naam van Euwe is verbonden aan het meisjeslyceum, want hij werkte hier als docent wiskunde. Met het toernooi boren we een nieuw publiek voor de crowdfunding aan. Het mooie is dat er door de crowdfunding en de evenementen oude verhalen boven komen drijven. Zo krijgt het gebouw zijn geschiedenis terug.'

Wat voor verhalen?

'Een van de oud-leerlingen van het meisjeslyceum vertelde bijvoorbeeld dat ze altijd gedacht heeft dat haar vader de schilderijen had gemaakt. Op ouderavonden controleerde hij altijd hoe zijn schilderijen erbij hingen. Zij wist helemaal niet dat er ook nog een ander aan te pas was gekomen. Haar vader was huis- en decoratieschilder en werkte in 1926 bij de gemeentewerkplaats in Amsterdam. Vermoedelijk is hij assistent van Maria Hubrecht geworden, die wel wat vakkennis kon gebruiken, gezien haar geringe schilderervaring. Het is heel goed mogelijk dat hij geholpen heeft met het opspannen van de enorme doeken en het aanbrengen van de sjabloonranden. Het leuke is dat deze oud-leerling scandinavist bleek te zijn en mij nu helpt met het lezen van de Noorse brieven. Het is veel werk om de financiering rond te krijgen. Dat is niet erg. De verhalen die het oplevert, zijn het waard.' ❧

Bernice Crijns is specialist kleur en schilderijen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, b.crijns@cultureelerfgoed.nl.

Zie voor de crowdfunding www.deoertijdvanzuid.nl en voor de adviezen over de financiering www.monumenten.nl.